

Lausunto OmaHämeen alueelliseen ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 - luonnokseen

Johdanto

Vanhuspalvelulain (2012/980 § 5) mukaan hyvinvointialueen on laadittava suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi. Suunnitelmassa tulee painottaa kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä sekä arvioitava ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävyyttä ja laatua sekä ikääntyneen väestön palvelutarpeeseen vaikuttavia tekijöitä.

OTE-tiimi, Kanta-Hämeen omais- ja terveysalan järjestöjen verkosto, kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto OmaHämeen alueelliseen ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -asiakirjaluonnokseen. Lausunnossa keskitymme erityisesti ikäihmisten osallisuuden, toimintakyvyn ja palveluiden saavutettavuuden kehittämiseen.

1. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Ikäystävällinen yhteiskunta edellyttää, että ikäihmisillä on mahdollisuus osallistua aktiivisesti yhteisön toimintaan. Suunnitelmaan tulee lisätä konkreettisia toimenpiteitä, joilla edistetään ikäihmisten osallistumismahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön, kulttuuriin ja digitaalisiin palveluihin. On erityisen tärkeää varmistaa, että palvelut ovat saavutettavia myös haja-asutusalueilla.

2. Toimintakyvyn tukeminen

Ikäihmisten toimintakyvyn tukeminen on keskeistä hyvinvoinnin ja itsenäisen elämän kannalta. Suunnitelmassa tulee painottaa liikunnan, ravitsemuksen ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Alueella tulisi kehittää yhteisöllisiä liikuntamahdollisuuksia ja tarjota ennaltaehkäiseviä palveluita, kuten varhaisen vaiheen kotihoitoa ja kuntoutusta. Toimintakyvyn tukemisessa tulee huomioida omaishoitajien ja läheisten jaksaminen tarjoamalla heille monipuolista tukea, kuten ohjausta, vertaistukea ja riittäviä palveluita.

3. Palveluiden saavutettavuus ja laatu

Ikäihmisten palveluiden on oltava saavutettavia ja niiden on vastattava yksilöllisiin tarpeisiin. Digitaalisten palveluiden lisääminen on perusteltua, mutta rinnalla on turvattava perinteiset palvelukanavat. Kotiin vietäviä palveluita on kehitettävä vastaamaan kasvavaan tarpeeseen.

Hattulassa alkuvuodesta tehdyt muutokset Katinalan Kissankellon ja Parolan Punojanportin palveluissa ovat esimerkki siitä, miten äkilliset muutokset voivat aiheuttaa huolta ja sopeutumisvaikeuksia niin ikäihmisille kuin heidän omaisilleen. Tällaisiin tilanteisiin tulee reagoida nopeasti ja tehdä tarvittavat korjaustoimet viipymättä.

4. Ennaltaehkäisevät palvelut ja hyvinvointiteknologia

Ennaltaehkäisevät palvelut vähentävät raskaampien palveluiden tarvetta ja parantavat elämänlaatua. Teknologisten ratkaisujen, kuten etäseurannan ja turvapuhelimien, käyttöä tulee edistää, mutta niiden on oltava käyttäjäystävällisiä ja niiden käyttöön tulee tarjota riittävää tukea. Kaikille ikäihmisille, vammaisille ja muistisairaille digitaaliset palvelut eivät ole toimiva ratkaisu, ja siksi palveluiden

suunnittelussa tulee korostetusti ottaa huomioon tämän ryhmän palveluiden käytännön toimivuus ja toteutus.

5. Järjestöjen rooli ja yhteistyö

Järjestöjen osallistuminen ja niiden tarjoama tuki ovat keskeisiä hyvinvointialueen toiminnan kannalta. On tärkeää, että palveluohjaus tunnistaa ja hyödyntää järjestöjen tarjoamat monipuoliset palvelut osana asiakkaan kokonaisvaltaista tukemista. Järjestöt tulee ottaa mukaan jo kehittämisvaiheessa, jotta niiden asiantuntemus ja resurssit voidaan hyödyntää tehokkaasti. Järjestöjen yhteistyössä tulee kuitenkin ottaa huomioon, että useimmat järjestöt toimivat vapaaehtoisvoimin. Siksi hyvinvointialueen lakisääteisiä tehtäviä ei voi siirtää järjestöille, vaan yhteistyön on oltava täydentävää ja suunnitelmallista. Jotta järjestöjen toiminta olisi kestävä ja vaikuttavaa, on tärkeää varmistaa niiden käytettävissä olevat resurssit, kuten rahoitus, yhteistyörakenteet ja toimintaan soveltuvat tilat.

OLKA-toiminta on saanut ansaittua huomiota ja sen rooli on erittäin tärkeä palvelujen tarjonnassa. On muistettava, että monet järjestöt tarjoavat laajasti palveluja eri väestöryhmille, erityisesti ikäihmisille. Monet järjestöjen vapaaehtoiset ovat itsekin ikäihmisiä, ja heidän jaksamisensa tulee huomioida toiminnan suunnittelussa.

Järjestöjen lisäksi yhteistyössä tulee olla mukana alueen vammais- ja vanhusneuvostot.

6. Asumispalvelut ja turvallisuus

Ympäri vuorokautisen asumisen peittävyys vähentäminen on huolestuttava kehityssuunta, joka vaatii tarkkaa seuranta. Suunnitelman tavoitteiden on perustuttava ikäihmisten tarpeisiin, ei pelkkiin kustannussäästöihin. Yhteisöllisen asumisen kehittäminen on kannatettavaa, mutta riittävät palvelut on varmistettava erityistä tukea tarvitseville.

Turvallisuuden tunne ja arjen turvallisuus ovat keskeisiä tavoitteita, ja ne tulisi nostaa hyvinvointisuunnitelman keskiöön. Seurannalla ja raportoinnilla on varmistettava, että kehittämis- ja korjaustoimenpiteet kyetään tekemään ajoissa.

7. Johtopäätökset

OTE-tiimi suosittelee, että hyvinvointisuunnitelmaan lisätään konkreettisia tavoitteita ja mittareita osallisuuden, toimintakyvyn ja palveluiden laadun parantamiseksi. Suunnitelman toteutumista on arvioitava säännöllisesti ja tarvittaessa kehittämistoimenpiteitä on tehtävä joustavasti.

Aiempiin lausuntoihin verrattuna näemme positiivisena, että lausunto tuli suoraan Järjestöneuvottelukunnalle ja aikaa lausunnon antamiseen oli riittävästi.

Kiitämme mahdollisuudesta osallistua suunnitelman arviointiin ja olemme valmiita jatkamaan yhteistyötä ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Hämeenlinnassa 8. huhtikuuta 2025

Timo Luopajarvi, OTE-tiimin puheenjohtaja